

Den statliga regionalpolitiken i Sverige

Ideologier och perspektiv

Från 1930-talet fram till dagens verklighet

Bilden visar de nya moderna tågen på den hotade Inlandsbanan

Sammanställning av Ronny Svensson

Leksand 2019

Ideologier och perspektiv

1930 - tal

* Att få igång nationell ekonomi viktigast. Regional profil oprioriterad

1940-tal

* Flytta arbetskraft till expansiva regioner. Jordbruket hårdantas

1950-tal

* Kamp rörlig politik från centrum - aktiv regionalpolitik från basen

1960-tal

* Central styrning och ovanifrånperspektiv - kommunerna "tar emot"

1970-tal

* Mer differentierad central regionalpolitik men industripolitik i stort

1980-tal

* Lokal och lokal nivå får betydelse - helhetspolitik genom "paket"

1990-tal

* Infrastruktur i centrum och underifrånperspektivet sanktioneras

2000-tal

- Infrastruktur men bara i och mellan storstäder. Regionalpolitik ute

Regionalpolitikens historia i kortformat

1930-talet

- * **Generell välfärdspolitik – bostadsbyggande och social service**
- * **G Möller, B Ohlin och A Bramstorp krävde regional profil på statliga investeringar**
- * **Föga gehör för statlig aktiv regionalpolitik**

1940-talet

- * **Arbetarrörelsens efterkrigsprogram - rörlig arbetsmarknad (1944)**
- * **AMS bildas för att underlätta en rörlig arbetsmarknadspolitik (1948)**
- * **Norrland fick ingen ny isbrytare – ”alltför stort stöd”**

1950-talet

- * **AMS får lokaliseringsbyrå för rådgivning till företag att ev. flytta**
- * **Regeringskoalition - regionalpolitik i stort sett i malpåse**
- * **Rehn-Meidners modell - stöd ek. expansion där den finns**
- * **Näslundska utredningen tillsätts. 1965 års nya politik förbereds**

1960-talet

- * **Lokaliseringsbidrag och lån till flytt av företag – norrut t. stödomr.**

Geografiskt utpekat stödområde i norr på försök från 1965

Stöd till flytt av yrkeskunnig personal till stödområdet

- * **Stora omflyttningar från norr till söder och från inland till kust**
- * **Strängs beslut om investeringsfonder i regionalpolitiken**
- * **Stark expansion av offentliga sektorn i hela landet**
- * **Kommunreform förbereds – skall vara klar 1971-1974**
- * **Krav på någon form av ortsprioritering, främst i norra Sverige**
- * **Omflyttning av befintliga företag i centrum för regionalpolitiken**
- * **Stöd även till orter i söder som Borås och Norrköping - textilkris**
- * **”Lilla regionalpolitiken” etablerad – företagsstöd i olika former**

1970-talet

- * Inre och yttre stödområde bildas**
  - * Ortsklassificering sätts i kraft - fick inte någon reell betydelse**
  - * Öland och Gotland samt ”gråzon” tillkommer**
  - * Små skolor i glesbygd får en extra chans att överleva**
  - * Transportstöd introduceras**
  - * Könskvotering nytt instrument för att gynna kvinnor**
  - * Stark expansion av offentlig sektor i hela landet - ”stora reg.pol.”**
  - * Företagarföreningar blir Utvecklingsfonder (Uf)**
  - * Stöd till service i glesbygd – bl.a. till livsmedelsbutiker**
  - * Beslut om nya högskolor utöver befintliga universitetsfilialer**
- Utlökalisering av drygt 11.000 tusen statliga jobb från Sthlm-reg.**
- * Länsstyrelserna görs om till planeringsorgan**

1980-talet

- * Paketpolitiken introduceras i bl.a. BD-län, Bergslagen, Uddevalla**
- * De lokala utvecklingsmedlen gör sitt intåg – projekt introduceras**
- * Pajala, Bräcke och Norberg i spetsen för en ”underifrånpolitik”**
- * Projekt och kultur på lokal och regional nivå främjas särskilt**
- * Stödområdena differentieras ännu mer**
- * Kommunernas förslag blir viktigare som beslutsunderlag**
- * Tillfälliga stödområden introduceras i nästan hela landet**

Landsbygden har en mer positiv befolkningsutv. än tidigare

Glesbygdsdelegationen ny myndighet för landsbygden

1990-talet

- * **Infrastruktursatsningar på vägar och järnvägar prioriteras i söder**
- * **Högskoleutbyggnaden sätter fart i de högskolor som kom till 1975**
- **”Tredje benet” nytt grepp – högskolor skall stödja näringsutveckl.**
- * **Särskilda insatser i orter som Norrköping, Arboga och Söderhamn**
- * **De lokala utvecklingsgrupperna spelar en ny och mer aktiv roll**
- * **Nästan samtliga kommuner driver en aktiv utvecklingspolitik**
- * **EU-politiken introduceras - nya stödområden**

Regeringen överlämnar regionalpolitiken till EU:s strukturfonder

- * **Regionala tillväxtavtal skall lyfta lokalt/regionalt perspektiv**

2000-talet

- **Den nationella politiken överlämnad åt EU:s strukturfonder**
- **Den statliga och privata servicen nedmonteras successivt**
- **IT-strukturen byggs sakta upp på landsbygden – 2020 90 %**
- **Botniabanan byggs och färdigställs**
- **Storstäderna prioriteras i alla infrastruktursatsningar**
- **De regionala högskolorna prioriteras ned budgetmässigt**
- **Gruvboomen följs dåligt upp med infrastruktur**
- **Kommunerna har ”tagit över” den tidigare statliga regionalpolitiken**

2010-talet

- **Särskilt stöd till 23 kommuner i norra Sverige**
- **Viss utlokalisering av statliga verk**
- **Skapande av statliga servicecentra i ett litet urval av kommuner**

Lyckade satsningar i regional- och utvecklingspolitiken

- * **Utbyggnaden av de regionala högskolorna/universiteten**
- * **De fria lokala utvecklingspengarna**
- * **Skatteutjämningsystemet**
- * **Utbyggnaden av den offentliga sektorn**
- * **En del infrastruktursatsningar som Rymdcentrat i Kiruna**
- * **De nya IUC-anläggningarna med start i Olofström**
- * **Vuxenutbildningen**
- * **Flytt av tjänsteföretag på 1990-talet**

Mindre lyckade satsningar

- * **Varvsstödet**
- * **Paketpolitiken i stort**
- * **Omflyttning av stora och små företag från söder till norr**
- * **Ortsklassificeringen**

De hårt styrda EU-stöden